

In the Supreme Court of South Africa.
In die Hooggeregshof van Suid-Afrika.

(Appèl Provincial Division.)
Provisiale Afdeling.)

Appellation for Consideration of Appeal
Appeal in Civil Case.
Appèl in Siviele Saak.

SANTAM VERSEKERINGSMAATSKAPPY BPK. Appellant,

versus

MONICA PIETERSEN Respondent

Appellant's Attorney
Prokureur vir Appellant Naude & Naude

Respondent's Attorney
Prokureur vir Respondent W. J. S. S. S. S.

Appellant's Advocate
Advokaat vir Appellant D. S. J. W. J.

Respondent's Advocate
Advokaat vir Respondent H. G. J. S. S. S.

Set down for hearing on
Op die rol geplaas vir verhoor op

14-2-70

2-3-4-8-9

Coram: van Blerk, Kumpff, Bache A.R.R., de Villiers et Kabe Wn. A.R.R.

(O.K.A.)

9.45 a.m.

11.00 a.m.

11.15 a.m.

11.30 p.m.

C. A. 76.

Respondent not called upon.

posla 28.2.70 per de Villiers Wn. A.R.R.
aanvaar om te onderaas word van die hand
gevojs met beide inskruende beide van
respondent (eione) in verband met die
appel.

Writ issued
Lasbrief uitgereik

Date and initials
Datum en paraaf

Bills Taxed.—Kosterekenings Getakseer.

Date.
Datum.

Amount.
Bedrag.

Initials.
Paraaf.

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA.

(APPELAFDELING)

In die saak van:

SANTAM VERSEKERINGSMAATSKAPPY BEPERKAppellant.

EN

MONICA PIETERSENRespondent.

CORAM: VAN BLERK, RUMPF, BOTHA, A.RR. ET DE VILLIERS,
RABIE, WND.A.RR.

VERHOOR: 14 Mei 1970.

GELEWER: 28 MEI 1970.

U I T S P R A A K.

DE VILLIERS, WND.A.R.:

Dit is n aansoek om kondonasie uit hoofde van die
bepalings van appèlhofreël 13.

Om ongeveer 2 n.m. op 19 Oktober 1965 op die
Steytlerville-Willowmore pad en ongeveer 5 myl vanaf Steytlerville,
het n D.K.W.-motorkar bestuur deur respondent, hieronder genoem
eiseres, se eggenoot, Pietersen, en waarin sy n passasier was,
~~omgeslaan onmiddellik nadat dit by n Vauxhall-motorkar, wat in~~
n teenoorgestelde rigting gery het en bestuur was deur ene Van
der Berg, verby is. Laasgenoemde motorkar was verseker deur
applikant, hieronder genoem verwerder, in terme van wet 29 van

1942, soos gewysig. As gevolg van die omslaan van die D.K.W.-
motorkar het eiseres persoonlike beserings opgedoen en verweerder
in die hof benede gedagvaar ^{weens} ~~vir~~ die gevolglike skade op grond
van Van der Berg se nalatigheid. Die beweerde nalatigheid van
Van der Berg was, ondermeer, dat hy op die verkeerde kant van
die pad gery het, die D.K.W.-motorkar van die pad gedwing ~~het~~
en veroorsaak het dat dit omslaan. Die hof benede het eiseres
gelyk gegee en uiteindelik op 2 September, 1969, beveel dat
verweerder die bedrag van R5,600.00 aan eiseres moet betaal met
koste. Teen hierdie bevel het verweerder appèl aangeteken op
17 September 1969. Daarna het sekere korrespondensie tussen
die prokureurs van ~~die~~ partye plaasgevind aangaande die appèl
en op 8 Oktober 1969 het eiseres afstand gedoen van haar reg
om sekuriteit te eis. Stappe is voorts geneem deur verweerder
se prokureur om die stukke van die saak voor te ber~~ei~~ maar hy
het versuim, soos verlang deur appèlhofreël 5(4)(b), om dit
binne 3 maande vanaf die datum waarop uitspraak gegee is in die
~~hof benede, d.w.s. voor of op 2 Desember, 1969, by die griffier~~
van hierdie hof in te dien. Met sy terugkeer op kantoor na die
Kersvakansie op 12 Januarie, 1970, vind hy n brief gedateerd

3/ 22 Desember

22 Desember 1969, van verweerder se prokureur waarin hy gevra word of hy ~~en-ige~~ enige aanduiding kan gee wanneer die appèl verhoor sou word, waarop hy geantwoord het per brief gedateerd 13 Januarie, 1970 dat, aangesien die stukke nie voltooi is nie, dit nog n hele ruk sou duur voordat die appèl verhoor kon word. Later op 13 Januarie, 1970, nadat hy weer na die appèlhofreëls gekyk het, het hy tot sy ontsteltenis ontdek dat die stukke reeds op 2 Desember, 1969, ingedien moes gewees het. Hy het onmiddellik op 14 Januarie, 1970, aan eiseres se prokureur geskryf en versoek dat eiseres skriftelik toestem (kyk appèlhofreël 5(4)(c)) dat die stukke op 13 Februarie, 1970, ingehandig kan word. Dié versoek is egter geweier waarna die stukke in die huidige aansoek voorberei en ingedien is. In n beëdigde verklaring erken verweerder se prokureur dat die ~~gewraakte~~ versuim alleenlik toe te skrywe is aan sy nalatigheid en bied ^{hy} aan om enige verkwiste koste van eiseres en verweerder te betaal.

Adv. Fleming, namens eiseres, het in sy hoofpunte van betoog te kenne gegee dat hy in limine sou aanvoer dat die aansoek nie aangehoor kan word nie. Hy sou steun op subreël (4)(bis)(b) van appèlhofreël 5 en aanvoer dat, aangesien verweerder nie die stukke by die griffier van hierdie hof ingedien het binne

die voorgeskrewe tydperk van 3 maande nie en nie die vereistes van genoemde subreël nagekom het nie, dit geag moet word dat hy die appèl teruggetrek het en dat appèlhofreël 13 nie van toepassing is nie. Met die verhoor van die aansoek het hy egter nie volhard ⁱⁿ ~~met~~ die beswaar nie. Inteendeel het hy toegegee, en tereg ook, dat die betoog wat hy in die vooruitsig gestel het, nie veel om die lyf het nie.

Die tersaaklike dele van appèlhofreëls 5(4) en 5(4)

(bis) lees soos volg:

- " (4) Nadat n appèl in n siviele geding aangeteken is, moet die appellant -
- (a) in gevalle waar die bevel waarteen geappelleer word, gegee is by n eksepsie of n aansoek om deur te haal, binne ses weke na die datum van genoemde bevel of van n bevel ter verlening van verlof om te appelleer;
 - (b) in alle ander gevalle binne drie maande na die datum van die uitspraak of bevel waarteen geappelleer word of die bevel ter verlening van verlof om te appelleer; of
 - (c) binne dié langer tydperk waartoe die respondent skriftelik ingestem het,
- ses afskrifte van die stukke van die saak in die hof waarvandaan geappelleer word, by die griffier indien en aan die respondent soveel afskrifte as wat ~~g~~enodig mag word, oorhandig: Met dien verstande dat

"(4) bis (a) Indien n appellant wat sy appêl teruggetrek het, versuim het om die stukke van die saak in die hof waarvandaan geappelleer word, in te dien, of indien daar luidens paragraaf (b) geag word dat n appellant sy appêl teruggetrek het, kan n respondent wat n teenappêl aangeteken het, binne 21 dae vanaf die datum van ontvangs deur die respondent of sy prokureur van die kennisgewing van terugtrekking deur die appellant of vanaf die datum waarop aldus geag word dat die appellant sy appêl teruggetrek het, na gelang van die geval, die griffier skriftelik in kennis stel dat hy die teenappêl wil voortsit, en bedoelde respondent word dan vir die doeleindes van subreël (4) geag die appellant te wees, en die tydperke in paragraawe (a) en (b) daarvan voorgeskryf, word bereken vanaf die datum waarop die appellant sy appêl teruggetrek het of waarop die appêl aldus geag word teruggetrek te wees.

(b) Indien n appellant versuim het om die stukke binne die voorgeskrewe tydperk in te dien en nie binne daardie tydperk by die respondent of sy prokureur om toestemming tot verlenging daarvan aansoek gedoen het en aan die griffier kennis gegee het dat hy aldus aansoek gedoen het nie, word geag dat hy sy appêl teruggetrek het."

Dit is baie duidelik dat subreël 4(bis) ingevoeg is.

in reël 5 om n respondent wat n teenappël aangeteken het, n geleentheid te gee om, indien hy dit verlang, die aanhoor van die teenappël te bespoedig in twee gevalle (1) waar die appellant die appël daadwerklik teruggetrek het en nie die stukke ingedien het nie en (2) waar dit geag word uit hoofde van die bepalinge van subreël 4(bis)(b) dat hy dit teruggetrek het. Die verweerder moet dan binne 21 dae vanaf ontvangs deur hom of sy prokureur van kennisgewing van daadwerklike terugtrekking deur appellant of vanaf die datum wanneer dit geag word dat hy (appellant) dit gedoen het, die griffier van hierdie hof in kennis stel dat hy die teenappël wil voortsit. Daarna word hy geag vir die doeleindes van subreël 4 die appellant te wees en moet hy die stukke inhandig binne die periodes genoem in subreëls 4(a) en (b) bereken vanaf die datum waarop die appël daadwerklik teruggetrek is of geag word teruggetrek te wees. Subreël 4(bis)(b) is slegs ingevoeg om in n geval waar die appël nie daadwerklik teruggetrek is nie, die datum te bepaal waarvandaan die periode van 21 dae en die periodes genoem in subreël 4(a)(b) bereken moet word. Dit was nooit bedoel om in n geval soos die onderhawige van toepassing te wees nie. In só n geval, d.w.s. in n geval waar n appellant nie betyds die stukke ingehandig het nie, loop hy wel

die gevaar dat die appèl van die rol geskrap kan word maar hy is altyd geregtig om vir genoegsame redes aansoek om kondonاسie van sy versuim te doen in terme van die bepalinge van reël 13.

Adv. Fleming het egter aangevoer dat die aansoek om kondonاسie van die hand gewys behoort te word aangesien daar geen vooruitsigte is dat die appèl kan slaag nie, (kyk Melane v. Santam Insurance Co. Ltd. 1962(4) S.A. 531(A) te bl. 532) en aangesien die volledige stukke voor die hof was en die advokate namens die partye daartoe voorbereid was, het die hof na goeddunke toegestem om die aansoek en die appèl gelyktydig aan te hoor (kyk Federated Employers Insurance Co. v. McKenzie 1969(3) S.A. 360(A) te bl. 364.

Ek behandel vervolgens ~~met~~ die meriete van die appèl.

Die vernaamste getuie wat namens eiseres getuig het was haar eggenoot, Pietersen, n sersant in die Suid-Afrikaanse Polisie. Hy het getuig dat hy op die betrokke dag sy motorkar, hieronder genoem die D.K.W., bestuur het van wes na oos in die rigting van Steytlerville. Ongeveer 5 myl van Steytlerville het hy by n draai van ongeveer 45 grade na links gekom. Die padoppervlakte daar was growwe gruis en grond en aan weerskante was plante-groei tot teenaan die pad. Aan die noordekant van die draai was n

walletjie ongeveer 18" hoog. Soos die pad om die draai gegaan het, was daar op die noordelike deel daarvan twee uitgeryde spore en op die suidelike deel los gruis. Sy spoed was ongeveer 40 m.p.u. . Toe hy in die ronding van die draai kom, was die D.K.W. geheel ten tal op die noordelike deel van die pad. Hy het n motorkar, wat later geblyk het die van Van der Berg te wees, hieronder genoem die Vauxhall, op hom sien afpeil ook op die noordelike deel van die pad en in die uitgeryde spore. Na skatting was die Vauxhall toe ongeveer 30 tot 40 treë van hom af. Dit het vinnig genader. Hy het besef dat n botsing sou plaasvind indien hy reguit aanry. Gevolglik het hy die D.K.W. na links geswaai. Die linkerwiele daarvan is teen die walletjie uit. Tegelykertyd het die Vauxhall na regs geswaai, d.w.s. na die suidelike deel van die pad, en so is die twee motorkarre bymekaar verby. Hy het daarna gepoog om die D.K.W. weer op die pad terug te bring maar dit het omgeslaan. In kruisverhoor is hy gevra na n boggeltjie in die pad net ten weste van die draai en wat hy moes oorgegaan het, maar hy kon nie van so n boggeltjie onthou nie. Hy het erken dat as daar n boggeltjie was behoort hy nie te vinnig daaroor te gery het nie, maar het ontken dat die boggeltjie verantwoordelik daarvoor was dat die

D.K.W. die padoppervlakte gedeeltelik verlaat en omgeslaan het.

Eiseres het in belangrike aspekte die getuienis van Pietersen beaam.

Die eerste getuie namens verweerder was konstabel Kitching van die Suid-Afrikaanse Polisie te Steytlerville. Hy is ontbied na die spreekkamers van die distriksgeneesheer waarheen Pietersen geneem is na die ongeluk. Op n vraag het Pietersen aan hom gesê "dat die bestuurder van die aankomende kar op die verkeerde kant van die pad was en dat hy, Pietersen, moes uitswaai en dat sy kar omgeslaan het." Daarna is hy na die ongelukstoneel waar hy as gevolg van eie waarneming en as gevolg van wat aan hom uitgewys is deur Van der Berg, n sketsplan met sleutel opgestel en voltooi het. Die ~~plan~~ plan dui ondermeer aan twee duidelike stelle spore wat in alle waarskynlikheid die spore onderskeidelik is van die motorkarre wat deur Pietersen en Van der Berg bestuur is. Hy het bevestig dat die pad om die draai meer uitgery was op die noordelike deel daarvan, dat voertuie wat na Willowmore ry geneig is om die draai kort te vat en in die uitgeryde spore op die noordelike deel te ry, dat die begin van die ^{woonneembare spore} ~~waarnemende spoor~~ van die D.K.W. in die uitgeryde spore op die noordelike deel

van die pad was en daarvandaan geleidelik na ligks geneig het totdat die linkerspoor uiteindelik op die walletjie uit is. Hy het erken dat daar n boggeltjie was soos hierbo genoem. Hy het dit nie op sy plan aangedui nie omdat hy nie die indruk gevorm het dat dit enige rol in die ongeluk gespeel het nie. Met verwysing na die waarneembare spore van die Vauxhall wat begin het naby die middel van die pad maar op die suidelike deel daarvan, het hy gesê dat hy die indruk gekry het dat dit meer van die middel van die pad gekom het.

Die tweede getuie namens verweerder was Van der Berg. Hy het getuig dat hy die Vauxhall bestuur het van oos na wes in die rigting van die betrokke draai teen ongeveer 50 m.p.u. en dat daar stof agter hom was. Hy het sy spoed verminder toe hy die draai genader het, omdat hy die stof van n motorkar gesien het wat van voor aangekom het na die draai toe. Die stof het uitgestyg bo die plantegroei en hy het die indruk gekry dat dit vinnig naderkom. Hy was op sy korrekte, d.w.s. die suidelike, deel van die pad en het besef dat hy die aankomende motorkar meer of min op die draai sou teëkom. Toe hy die motorkar - die D.K.W. - uiteindelik sien was dit ongeveer 75 treë van hom af en meerendeels op die noordelike deel van die pad. Hy het gesien dat dit effens

swaai en met n redelike vinnige spoed kom. Dit het meer na links beweeg en is by hom verby. Hy het in die truspieël van sy motorkar gesien dat dit op die kant van die pad beweeg, n slag gehoor, n stofwolk gesien en daarna vasgestel dat dit omgeslaan het. Hy was te alle tye op die suidelike deel van die pad en het nooit in die uitgeryde spore op die noordelike deel van die pad gery nie, alhoewel hy toegegee het dat daar wel sodanige spore was. In sy hoofgetuienis het hy nie melding gemaak van die boggeltjie as n moontlike verduideliking van die ongeluk nie. In kruisverhoor het hy erken dat hy nie in sy verklaring aan die polisie melding daarvan gemaak het nie, alhoewel dit in sy gedagte was dat dit die omkanteling van die D.K.W. kon veroorsaak het.

Die laaste getuie namens verweerder was ene Slabbert, n ses-en-vyftigjarige plaasbestuurder wat op die betrokke dag kinders tussen n halfmyl en n driekwart myl vanaf die draai en aan die Steytlerville-kant daarvan, afgelaai het uit sy vragmotor. Op dié stadium is hy verbygesteek deur Van der Berg se Vauxhall. ~~Hy het gevolg op n distansie van ongeveer 250 treë. Die Vauxhall~~ het deurgaans op die suidelike deel van die pad voortbeweeg tot op die draai. Nadat dit om die draai verdwyn het, het hy die

D.K.W. sien aankom, na regs swaai, teen die walletjie stamp en omslaan. Daar was nie soveel stof op die pad dat hy nie kon sien op watter deel van die pad die Vauxhall gery het nie. In kruisverhoor het hy onder andere gesê dat die spore van die D.K.W. ^{op} ~~aan~~ die suidelike deel van die pad begin het. Hy wou nie toegee dat die meeste verkeer op die noordelike deel van die pad om die draai ry nie: dit het eerder op die suidelike deel daarvan om die draai gegaan.

Die hof benede het bevind dat die D.K.W. omgeslaan het en eiseres beseer is omdat Van der Berg op nalatige wyse die draai genader het op die verkeerde kant van die pad, en in die uitgeryde spore soos getuig deur Pietersen en eiseres en ^{tot 'n mate} ~~en~~ gestaaf deur Kitching. Die getuienis van Van der Berg is nie aanvaar nie, ondermeer, omdat dit in teenstelling met die getuienis van Pietersen en eiseres, geen waarskynlike verduideliking van die ongeluk bied nie. Wat die suggestie betref dat die boggeltjie in die pad veroorsaak het dat die D.K.W. omgeslaan het, is bevind dat dit nie baseer is op feite nie, maar uit die lug gegryp is. Slabbert se getuienis is verwerp omdat dit nie waarskynlik is dat hy in die heersende stowwerige omstandighede en vanaf 250 treë

agter die Vauxhall sou kon sien op watter gedeelte van die pad dit gery het nie. Boonop het hy homself weerspreek en was hy geneig om te bespiegel en te rekonstrueer in plaas van om te getuig van wat hy werklik waargeneem het.

Met die app^{el} was adv. de Wet ^{namens verweerder} se betoog hoofsaaklik

beperk tot 'n aanval op die getuienis van eiseres en Pietersen: hulle getuienis sou vaag en onoortuigend wees en die indruk skep dat hulle 'n storie opgemaak het. Hy kon wel na sekere ongerymdhede in hulle getuienis verwys. Meeste daarvan is egter van so 'n minderwaardige aard dat dit nouliks hulle geloofwaardigheid kon aantast en ek is gevolglik nie ~~van~~ voornemens om daarmee te handel nie. Daar is egter een aspek wat aandag verg. Pietersen het in sy getuienis gesê dat toe hy "in die kroon van die draai kom" hy die Vauxhall vir die eerste keer gesien het in die uitgeryde spore op die noordelike deel van die pad, toe dit ongeveer 30 tot 40 tree^s van hom af was. ~~terwyl~~, ^{egter} Indien ^{is} gelet word op die gegewens op die plan wat deur Kitching opgestel en ingehandig is en in besonder na die distansie tussen die punt waar die D.K.W. begin swaai het en uiteindelik omgeslaan het, ^{is} dit waarskynlik ~~is~~ dat hy die Vauxhall vir die eerste keer ~~mees~~ gesien het toe

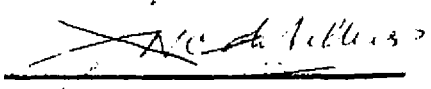
dit heelwat verder van hom af was. Daar is ook nie duidelike getuienis dat daar in die omgewing waar hy die Vauxhall waarskynlik ~~se~~ gesien het, uitgeryde spore was op die noordelike deel van die pad nie. Al getuienis wat daar is, is dat daar uitgeryde spore was aan beide kante van die draai: net om die kroon van die draai. Hierdie is geldige kritiek maar dit is nie deur die geleerde regter in die hof benede oor die hoof gesien nie. Hy was terdeë bewus daarvan en se in dié verband die volgende: " ... maar volgens my mening behoort 'n saak van hierdie aard, waar daar twee vinnige bewegende karre se optrede beoordeel word, nie besleg te word in die lig van distansies, afstande en tydsverloop geskat deur iemand wat betrokke was in die angsvolle gebeure nie ". Toe Pietersen in die draai gekom en die Vauxhall aan die verkeerde kant van die pad op hom sien afpeil^y het, moes dit 'n skrikwekkende oomblik vir hom gewees het. Die gesamentlike spoed ^{waarteen} ~~wat~~ die twee motorkarre na mekaar toe aangekom het moes hoog gewees het en die tydsverloop vanaf die oomblik toe hy die Vauxhall vir die eerste keer waarskynlik ~~moes gesien het totdat dit by hom verby~~ is, moes baie kort gewees het. Dat hy in dié omstandighede die distansie wat die Vauxhall van hom af was toe hy dit die eerste

keer gesien het korter geskat het as wat dit werklik was, is verstaanbaar en nie noodwendig n aanduiding dat hy n ongeloofwaardige getuie is, soos betoog deur adv. de Wet nie. Die feit dat daar nie duidelike getuienis aangevoer is dat die uitgeryde spore vir n geruime distansie in n oostelike rigting vanaf die draai en op die noordekant van die pad gestrek het nie, maak ook nie noodwendig die getuienis van eiseres en Pietersen verdag nie. Daar is nie ingegaan op hoe ver die uitgeryde spore aan weerskante van die draai gestrek het nie. Dit bly n feit dat beide Pietersen en eiseres onomwonde getuig het dat hulle die Vauxhall sien aankom het in die uitgeryde spore en op die noordelike deel, d.w.s. verkeerde kant, van die pad. Hulle getuienis rym met die waarskynlikhede en word tot n mate gestaaf deur Kitching, n onpartydige getuie wat deur verweerder geroep is, en deur die hof benede aanvaar is as n geloofwaardige getuie. Geen goeie rede is aangevoer wat daarop dui dat die geleerde regter in die hof benede die getuienis van eiseres en Pietersen verkeerdelik aanvaar het of in enige ander opsig fouteer het nie.

Daar is geen redelike vooruitsig dat die appèl kan slaag nie. Gevolglik is dit nie nodig om die redes wat

aangebied is as verskoning vir die versuim om die stukke betyds
in te handig, te behandel nie.

Die aansoek om kondonاسie word van die hand gewys
met koste, insluitende die koste van respondent (eiseres) in
verband met die appèl.

DE VILLIERS, WND.A.R.

VAN BLERK, A.R.	)	
RUMPFF, A.R.	)	stem saam.
BOTHA, A.R.	)	
RABIE, WND.A.R.	)	